

Kapitel 15

Relativpronominer og relative adverbier

Pronombres y adverbios relativos

De relative pronominer og adverbier indleder relativsætninger, der kan stå attributivt, substantivisk og adverbielt.

15.1 Den relative sætning

Relativerne kan indlede såvel attributive (adjektiviske) som uafhængige led, og de uafhængige kan være både substantiviske og adverbielle.

De attributive relativsætninger lægger sig typisk til et substantiv og fungerer altså på samme måde som et adjektiv. Det led relativsætningen lægger sig til - her *la casa* - kaldes *korrelatet*:

la casa que es roja es mía → *la casa roja es mía*

Disse attributive sætninger kan dog godt indledes af andet end *que* alene, idet der i bisætningen kan styres en præposition, der - modsat dansk - placeres foran relativpronomet, og således adskiller dette fra sit korrelat; *que* viser dog stadig tilbage til *casa*. Se 15.3 omkring analyse:

la casa en la que vivo es roja det hus (som) jeg bor i, er rødt.

De attributive relativsætninger kan inddeles i to kategorier efter deres forhold til korrelatet. De *parentetiske* relativsætninger fungerer som en parentes, de omgives i skriftsproget af kommaer, og i talesproget markeres det af intonationen. De giver en ekstra oplysning om korrelatet uden på nogen måde at være med til at udpege det.

Modsat er den *restriktive* relativsætning med til at specificere, definere sit korrelat, og der er ikke komma omkring. Bemærk at forskellen på dansk ligger i brugen af artikel over for morfologisk (bøjet) bestemt form; *de børn* følges af en restriktiv relativsætning, mens *børnene* følges af en parentetisk:

<i>los niños que viven lejos siempre llegan tarde</i>	(kun) de børn der bor langt væk, kommer altid for sent
<i>los niños, que viven lejos, siempre llegan tarde</i>	(alle) børnene, som [i øvrigt] bor langt væk, kommer altid for sent

Proprier (egennavne) er i sig selv altid specifikke og kanderfor i reglen kun tilføjes en parentetisk relativsætning. Dog kan geografiske navne (og andre navne) ved hjælp af artiklen og et attributiv så at sige deles i flere enheder, og så er der tale om en restriktiv relativsætning; den tager en del af et hele og specificerer det:

<i>La España que yo conozco</i>	Det Spanien jeg kender
<i>Ya no eres la María con la que me casé</i>	Du er ikke længere den Maria jeg giftede mig med

Oversigt over relativsætninger		
Attributive	adjektiviske	Restriktive
		Parentetiske
Uafhængige	Substantiviske	
	Adverbielle	

De relativsætninger der står attributivt til et korrelat, og derfor har en funktion på syntagmeniveau, betegner vi adjektiviske fordi de i den henseende erstatter et adjektiv. Det er kun dem der underopdeles i restriktive og parentetiske.

De øvrige har en ledfunktion på sætningsniveau, og de betegnes uafhængige. De kan have en substantivisk funktion (som subjekt, DO o.s.v.) og betegnes da substantiviske, eller de kan være adverbielle og altså stå adverbielt.

De substantiviskrelativsætninger indledes af *quien* eller artikel + *que*. De fungerer i sig selv substantivisk, og vi kan sige at de har indbygget - eller underforstået - korrelat. Det er således det samme der udtrykkes i de to nedenstående sætninger:

La gente que me veía, lloraba (Mog 3) De mennesker der så mig, græd
Los que me veían, lloraban Dem der så mig, græd

De relative adverbier fungerer adverbielt i relativsætningen, idet de blokerer for indsættelse af andre semantisk beslægtede adverbier som *aquí, ayer, así* o.s.v.:

Las ciudades [...] se forman regularmente en los valles, en el punto donde se entrecruzan sus caminos (Mar I, V) Byerne opstår almindeligvis i dalene, på det sted hvor dens veje krydser hinanden
puedo verlos de nuevo tan claramente como los vi ayer por la mañana (Muñ 14) Jeg kan se dem igen lige så klart som jeg så dem i går morges
Usted miraba aquella escena como la habría podido mirar yo en su lugar (Sáb VIII) De så den scene [lige] som jeg ville have kunnet se den i Deres sted

De relative adverbier kan indlede attributive sætninger, som i de to første eksempler hvor henholdsvis *el punto* og *tan claramente* er korrelat, og de kan stå adverbielt som i det sidste.

15.2 De relative pronominer og adverbier

15.2.1 Morfologi

Quien / quienes, el/la/lo cual + los/las cuales samt *el / la / lo / los / las que*¹⁷ bøjes efter korrelatet eller referenten ude i verden, mens *que* alene er ubøjeligt. *Quien*, der kun refererer til personer, står dog kun i pluralis når man ønsker at understrege at der er tale om flere. *Cual* findes ikke som relativ uden artikel.

De relative adverbier *como, donde, cuando* er ubøjelige.

Den relative artikel, *cuyo /-a/-os/-as*, kongruerer med det led i relativsætningen det lægger sig til.

15.2.2 Syntaks

Hvilket relativpronomen der kan bruges afhænger af om det der refereres til er person eller inanimeret, hvilken funktion relativpronomet udfylder internt i relativsætningen, og hvilken type relativsætning det drejer sig om, restriktiv eller parentetisk (sætningskløvning, se nedenfor, 15.2.2.10). Det bedste overblik fås nok ved at se i skemaet på s. 182.

15.2.2.1 Que

Internt i relativsætningen fungerer *que* både som subjekt og direkte objekt og kan referere til såvel ting som person. Desuden kan *que*, ofte med præpositionen *en*, referere til tid i restriktive relativsætninger (se 15.2.2.5 ang. præpositioner). *Que* alene kan ikke stå som indirekte objekt og som direkte objekt i parentetiske sætninger; der kræves artikel:

Existió una persona que podría entenderme
(Sáb 64)

Es que me siento en la banca y parezco el padre de los que van a examinarse, y hasta del profesor, que quizá entró en la facultad cuando yo ya estaba en quinto
(Muñ 17)

La campaña ha involucrado mínimamente a la ciudadanía por culpa de ciertos trucos que han multiplicado el déficit democrático (País)

la garantía de que no se va a producir una voladura controlada del partido, que tiene seis Gobiernos autonómicos...
(País)

Der fandtes én person der ville kunne forstå mig

jeg sætter mig på bænken og jeg kunne være far til dem der skal til eksamen, og endog til læreren, som måske blev ansat på fakultetet da jeg var på femte år

Kampagnen har p.g.a. visse trick som har mangedoblet det demokratiske underskud, kun involveret befolkningen minimalt

en garanti for at der ikke vil ske en kontrolleret sprængning af partiet, som har regeringen i seks autonomier,...

¹⁷Når der i det følgende står *el que*, betyder det artikel + *que*.

Pero fue, precisamente, la persona que maté (Sáb II)

"Ahora, los socialistas [...] debemos afrontar la renovación que yo inicié, pero (País)

y ello se verá reflejado en nuestra labor de oposición, que empezamos a partir de mañana mismo (País)

Lejos y cerca están los días en que el joven concertista de guitarra Ernesto Mayhure inició su carrera de músico (Rep)

Las horas que pasamos en el taller son horas que nunca olvidaré (Sáb, 107).

Men det var lige præcis den person jeg dræbte

Nu må vi socialister analysere den renovering (af partiet) som jeg påbegyndte

og det ses reflekteret i vores arbejde som opposition, som vi vil påbegynde i morgen

Fjernt og tæt på er de dage hvor den unge koncertguitarist Ernesto Mayhure begyndte sin karriere som musiker

De timer vi tilbragte i atelieret, er en tid jeg aldrig glemmer

1.2.2.1.1 Regional variation: *que* som indirekte objekt

Dialektalt finder man *que* med funktion som indirekte objekt. I stedet for de lidt tunge *a quienes*, *a los que* bruges *que* alene, og for at gøre klart at det er et indirekte objekt genoptages det af det bundne pronomen *le*. Den mere omstændige konstruktion med *a* må anbefales:

Como aquí en el Perú ha habido muchos presidentes que [*a quienes*] no les ha convenido que el pueblo desarrolle culturalmente... (Mog 21)

Eftersom der her i Peru har været mange præsidenter for hvem det ikke har været fordelagtigt at folket udviklede sig kulturelt...

15.2.2.2 Bestemt artikel + *que*

Især studerende med kendskab til fransk skal være opmærksomme på at relativsætningen ikke står attributivt til det personlige pronomen, men substantiveres af artiklen. Når man siger *el que vive aquí...* er *el* altså artikel og ikke pronomen (*él*), og derfor hedder det i femininum ikke **ella que vive aquí*, men *la que vive aquí*.

En relativsætning indledt af *el que* (med alle bøjningsformerne af artiklen) kan stå som selvstændigt sætningsled, d.v.s. som subjekt, direkte objekt og som styrelse. Indledt af *a*, kan den stå som indirekte objekt:

Los que sabían el idioma dejaron el trabajo que tuvieran (Lor 59)

lo que no servía, ellos lo botaban (Mog 30)

al que no le gustara, que no la leyese (Sáb II)

Dem som kunne sproget, forlod det arbejde de måtte have

det der ikke tjente til noget, smed de ud

dem der ikke kunne lide den, måtte lade være med at læse den

I attributive relativsætninger findes *el que* kun hvis sætningen er parentetisk eller relativpronomet står som styrelse for en præposition. Det pågældende præpositions-syntagma kan fungere som adverbial eller som præpositionsobjekt i relativsætningen.

Med præpositionen *a* står *el que* som indirekte objekt i alle sætningstyper samt som direkte objekt med personreference. Sidstnævnte funktion kan *que* alene også udfylde, og artiklen giver ingen påviselig forskel, sammenlign de to første eksempler:

<i>Me dijiste que yo era la primera persona a la que habías querido verdaderamente</i> (Sáb 114)	Du sagde til mig at jeg var den første (person) du virkelig havde elsket
<i>Me dijiste que yo era la primera persona que habías querido</i> (Sáb 114)	Du sagde til mig at jeg var den første (person) du havde elsket
<i>al que no le gustara, que no la leyese</i> (Sáb II)	Den som ikke kunne lide det, skulle lade være med at læse det
<i>El autobús, al que llamaban la Yenka,...</i> (Muñ 42)	Bussen, som blev kaldt Yenka,...
<i>el caso de las viudas, a las que no se les paga el 100% de la pensión, sino el 50% de lo que dispone la ley</i> (Rep)	tilfældet med enkerne, som man ikke betaler hele pensionen, men kun 50 % af det loven fastsætter

15.2.2.3 Quien

Quien refererer kun til personer. Både i attributive og uafhængige relativsætninger står *a quien* som direkte og indirekte objekt, og *quien* alene kan være subjekt i parentetiske og uafhængige relativsætninger:

<i>una persona a quien le falta dinero es pobre</i>	en person som mangler penge, er fattig
<i>la labor que desempeña el defensor del pueblo, Jorge Santistevan de Noriega, quien se ha convertido en el blanco de los ataques del oficialismo por ...</i> (Rep)	det arbejde som udføres af ombudsmanden, Jorge Saltistevan de Noriega, som p.g.a. [...] er blevet mål for regeringens angreb
<i>Toledo, de 54 años, [...] y casado con una belga a quien comparan con Hillary Clinton, advierte de que</i> (País)	Toledo, der er 54 år og gift med en belgier som bliver sammenlignet med Hillary Clinton, fremfører at
<i>Quien recuerde el vasto experimento de los jesuitas en el Paraguay [...] no puede sorprenderse absolutamente de que</i> (Mar I)	Den der kan huske jesuiternes omfattende eksperiment i Paraguay, ... kan overhovedet ikke blive overrasket over...

I relativsætninger der står som objekt for verber som *haber*, *tener* m.fl. er *quien* ubestemt og får betydningen *nogen / en som*:

<i>hay quienes han pretendido ilegitimar el 'quinto comite directivo nacional ampliado'</i> (Mog 28)	der er nogen der har forsøgt at ulovliggøre den femte udvidede nationalkomite
<i>Habrà quien piense incluso que el contribuyente se ha ahorrado los 400.000 millones que exigía CiU</i> (País)	Der er endda sikkert nogen der mener at skatteyderne har sparet de 400.000 mio. ptas. som CiU forlangte
<i>Hay quienes la hacen subir a doce y aun a quince millones</i> (Mar II)	Der er nogle der hæver det (befolkningstallet) til tolv og endog til 15 mio.

Quien har ofte samme betydning når relativsætningen er styrelse for en præposition, men den kan også betyde *den/dem som* og dermed svare til *el que*:

Caminaba por la otra vereda, en forma resuelta, como quien tiene que llegar a un lugar definido a una hora definida (Sáb IV)

Han gik på det modsatte fortov på en resolut måde som en der skal nå et bestemt sted på et bestemt tidspunkt

He visto en los últimos años emigrados que llegaban con la humildad de quien ha escapado a los campos de concentración... (Sáb 133)

De sidste år har jeg set emigranter som kom med en ydmyghed som en der er flygtet fra en koncentrationslejr

Para quienes creen en el valor de la política [...] el bajo índice participativo es preocupante (País)

For dem der tror på værdien af politik, er den lave valgdeltagelse bekymrende

15.2.2.4 Bestemt artikel + *cual*

El cual bruges i parentetiske relativsætninger og - især - efter lange præpositioner som *a cerca de*, *a través de* etc. *El cual*, der i de fleste tilfælde kan erstatte *el que*, bruges især når korrelatet står fjernt fra relativpronominet. I de to første eksempler ville *el que* vanskeliggøre forståelsen:

Pozanco no era un pueblo normal, sino uno de esos poblados de colonización que se levantaron de la nada durante el franquismo y la mayor parte de los cuales han acabado pareciendo poblados fantasmas (Muñ 50)

Pozanco er ikke en normal landsby, men en af de kolonisationsbebyggelser der blev rejst af det rene ingenting under franquismen og hvoraf hovedparten er endt med at ligne spøgelsesbyer

no habrá plena libertad de prensa en el país la cual es garantizada con un poder judicial autónomo (Rep)

Der vil ikke være fuld pressefrihed i landet, hvilket garanteres med uafhængige domstole

De la misma manera dijo que este acto ilícito, en el cual está implicado el congresista Oscar Medelius,... (Rep)

På samme måde sagde han at denne ulovlige handling, som kongresmedlemmet Oscar Medelius er impliceret i,...

El cual kan ikke indlede substantiviske relativsætninger, hvilket vil sige at *el cual* skal have et korrelat og altså ikke kan erstatte *el que* i følgende eksempel:

*el que [*el cual] quiera dejar de leer esta narración en este punto no tiene más que hacerlo* (Sáb IV)

den der måtte ønske at stoppe læsningen af denne fortælling på dette sted, kan bare gøre det

1.2.2.4.1 *Lo cual* versus *lo que*

Lo cual (hvilket) kan kun stå attributivt og have betydningen *hvilket*, mens *lo que* både kan stå i attributive og i uafhængige relativsætninger (= *det som/der*). *Lo cual* med reference til en hel sætning, er almindelig, men kan erstattes af *lo que*:

porque no se han separado ni una sola vez, lo cual ya da un poco de angustia nada más pensarlo (Muñ 14)

La sanguijuela que dirigía la academia le pagaba tan poco que sus ingresos no eran muy superiores a los míos, lo cual para Funes no dejaba de ser humillante (Muñ 17)

El gasto corriente de las empresas públicas aumentó un 4,4%, lo que provocó en el sector público no financiero un crecimiento del gasto del 5,1% (Rep)

for de har ikke skiltes en eneste gang, hvilket giver nogen bekymring bare at tænke på

Den blodsuger der styrede instituttet, betalte ham så lidt at hans indtægter ikke var meget større end mine, hvilket ikke kunne andet end være ydmygende for Funes
De offentlige virksomheders løbende udgifter steg med 4,4%, hvilket forårsagede en stigning på 5,1% i den ikke-finansielle offentlige sektor

Da artikel + *cual* som nævnt ovenfor ikke findes i uafhængige relativsætninger (der står som subjekt, objekt, styrelse), kan *det som* kun oversættes med *lo que*:

Era verdad lo que me había dicho mi padre (Muñ 36)

por qué hago tantas veces lo que no deseo hacer (Muñ 46)

El Dos Caballos se detuvo en lo que parecía la plaza principal (Muñ 51)

Det var rigtig det (som) min far havde sagt til mig

hvorfor gør jeg så tit det (som) jeg ikke vil

Dos Caballos (en bil) stoppede på det som / der lignede hovedpladsen

15.2.2.5 Præposition + relativsætning

En præposition foran relativpronomet kan både være styret af hovedsætningen og internt fra selve relativsætningen, og analysen vil som det fremgår af 15.3 være forskellig. I følgende eksempler styres *con* og *sobre* af verbet i bisætningerne (*mantener una relación con* og *escribir sobre la noticia*), mens *de* skyldes *mitad* i hovedsætningen:

los demás eran simples sombras, seres con quienes mantenía una relación superficial o aparente (Sáb XIX)

El origen de «La colina de los sacrificios», por ejemplo, es una noticia que leí en un periódico en 1983, y sobre la que escribí entonces un artículo (Muñ 9)

Cincuenta mil pesetas eran la mitad de lo que yo ganaba en un mes (Muñ 41)

de øvrige var kun skygger, væsner jeg opretholdt et overfladisk og fingeret forhold til

Oprindelsen til «La colina de los sacrificios» er en notits jeg læste i en avis i 1983, som jeg den gang skrev en artikel om

50.000 ptas. var halvdelen af hvad jeg tjente på en måned

Que (uden artikel) kan bruges efter de korte (enstavelses-) præpositioner og bruges først og fremmest når korrelatet er *abstrakt*. Det er svært at opstille en klar regel, men på en vis måde kan man sige at artiklen (eller *quien*) individualiserer referenten og gør den mere håndgribelig.

På ca. 80 sider af Antonio Muñoz Molina har jeg fundet *el que* efter præpositionerne *a*, *con*, *de*, *en*, *por* og *sobre* og ved korrelater som

actitud, aldea, amante, autobús, barro, carta, cartel, chica, chico, ciudad, cofradía, cuento, dedo, espejo, exaltación, guato, guiso, habitación, marea, noticia, novia, oficio, película, persona, piso, pueblo, puerta, puesto, relato, religión, revolución sexual, semana, vida.

Relative pronominer og adverbier			
Ref./funktion	Restriktiv	Parentetisk	Kløvning
Person, S	<i>Vi al chico que vende libros</i>	<i>Pedro, que / quien / el que / el cual es muy amigo mío, se casó</i>	<i>Es María quien / la que me gusta</i>
DO	<i>La chica que (a quien / a la que) ves allí es guapa</i>	<i>María, a quien / a la que / a la cual ves allí, es mi prima</i>	<i>¿Es a ella a la que / a quien buscas?</i>
IO	<i>La chica a la que / a quien le gusta el vino español es mi prima</i>	<i>Pedro, a quien / al que le gusta el vino español, es mi primo</i>	<i>Es a María a quien / a la que le gustas</i>
Styrelse	<i>Allí está el chico con quien / el que / el cual hablé ayer</i>	<i>Pedro, con quien / el que / el cual hablaste ayer, es mi primo</i>	<i>Es con María con la que hablé ayer</i>
Ting, S	<i>Han robado el cuadro que estaba aquí</i>	<i>Mi mesa, que no te gustaba, la he vendido</i>	<i>Es ese cuadro el que no me gusta</i>
DO	<i>Han robado el cuadro que vimos ayer</i>	<i>Vendí mi coche, que había tenido 10 años</i>	<i>Es ese cuadro el que quiero comprar</i>
IO	<i>La casa a la que echó pintura es mía</i>	<i>Esta casa, a la que le falta pintura, es mía</i>	<i>Es a la casa a la que le falta pintura</i>
Styrelse	<i>Han robado el cuadro de(l) que / del cual hablamos ayer</i>	<i>Han robado mi coche, por el cual / el que había pagado mucho</i>	<i>Es por este cuadro por el que he pagado mucho</i>
Tid	<i>El día (en) que te vi estaba contenta</i>	<i>En agosto, cuando tenemos vacaciones, iremos al campo</i>	<i>Fue ayer cuando lo compré Amerika ofte que</i>
Sted	<i>Lo recogí en la calle donde / en que te vi</i>	<i>Lo encontré en París, donde nos conocimos hace 20 años</i>	<i>Fue aquí donde pasó el accidente Amerika ofte que</i>
Måde	<i>Me gusta la manera en que / como lo haces</i>	<i>Así, como Pedro también lo hace, es mejor</i>	<i>Fue así como pasó Amerika ofte que</i>

Que alene har jeg kun fundet efter præpositionerne *con* og *en*. *En* bruges udelukkende ved korrelater der udtrykker tid (*día, días, domingo, instante, momento, tiempos*) og måde (*modo*) samt ved *tono*.

Con har jeg fundet ved abstrakte substantiver som *avidez, desasosiego, entusiasmo, fervor* og *melancolía*.

De skal dog understreges at nogle forfattere bruger *que* alene mere end andre, men ovennævnte kan være en god rettesnor.

15.2.2.6 Relativsætning erstatter spørgebisætning

Den indirekte spørgebisætning indledt af *qué* erstattes ofte af en relativsætning (artikel + *que*):

Sabes lo que quiero decir (Sáb XIX)

si uno no sabe de lo que [qué] habla, hace mejor callándose (Muñ 23)

¿sabes la hora que es? ≈ *¿sabes qué hora es?*

Du ved godt hvad jeg mener

hvis man ikke ved hvad man siger, gør man bedre i at holde mund

ved du hvad klokken er?

Også *cuánto* (hvor meget) kan erstattes af artikel + *que*:

no sabes cuánto / lo que te quiero

du ved ikke hvor højt jeg elsker dig

15.2.2.7 Den relative artikel *cuyo*

Cuyo/-a/-os/-as, hvis, er en relativ artikel, som kongruerer med den størrelse i relativsætningen den determinerer: *cuyo* kongruerer altså ikke med korrelatet. Selve relativsætningen er attributiv:

En París, cuyo gobierno había sido desde el principio reacio a aceptar a Koch-Weser, se insistió en que... (Rep)

cierto perfume cuyo nombre no alcanzó a escuchar (Muñ 78)

Arafat quería que esas tierras incluyeran aldeas contiguas a Jerusalén, cuya condición futura es uno de los huesos más difíciles de roer en el intento de superar el conflicto (Rep)

I Paris, hvis regering fra begyndelsen havde været uvillig til at acceptere Koch-Weser, insisterede man på...

en vis parfume, hvis navn han ikke nåede at høre

Arafat ville have at det landområde skulle omfatte landsbyer nær Jerusalem, hvis fremtidige status er en af de vanskeligste nødder at knække i forsøget på at løse konflikten

Cuyo erstattes ofte af *de quien / del que*, og dette er obligatorisk som subjektsprædikat, idet *cuyo* ikke kan have en primær ledfunktion i relativsætningen:

un perfume del que no alcanzó a escuchar el nombre

en parfume som jeg ikke nåede at høre navnet på

15.2.2.8 De relative adverbier *donde* og *como*

Donde og *como* indleder både attributive og frie adverbielle relativsætninger. Det er værd at bemærke at *hvor* på dansk ofte refererer til en temporal størrelse, hvilket ikke kan lade sig gøre på spansk: *det skete en dag hvor (-da) solen skinnede voldsomt*; (se næste paragraf):

<i>Frente al hotel Sheraton de Lima, donde habló el candidato de la oposición, varios miles de personas se concentraron espontáneamente para protestar contra el fraude</i> (País)	Overfor Hotel Sheraton i Lima, hvor oppositionskandidaten talte, var der spontant samlet flere tusinde mennesker for at protestere mod valgsvindlen
<i>puedo verlos de nuevo tan claramente como los vi ayer por la mañana</i> (Muñ 14)	jeg kan igen se dem så klart som jeg så dem i går morges

Såvel sted som måde kan i attributive relativsætninger også udtrykkes v.h.a. *en que* eller blot *que*:

<i>la calle en que siempre se puede oír la música de tango</i> (Sáb V)	den gade hvor man altid kan høre tango-musik
<i>hasta el modo en que me sonríe el portero por las mañanas se me volvió amenazador y siniestro</i> (Muñ 70)	Selv den måde portneren smiler til mig på om morgenen, gjorde mig truende og ondsksfuld

De relative adverbier kan indledes af præposition:

Mayhuire, limeño de 24 años, está de vuelta de Madrid, a donde viajó a continuar sus estudios (Rep)	den 24 årige Mayhuire fra Lima er tilbage fra Madrid hvortil han rejste for at fortsætte sine studier
<i>estación Constitución: estación de donde parten los trenes hacia el sur de Buenos Aires</i> (Sáb IV)	<i>estación Constitución: station i Buenos Aires hvorfra togene mod syd afgår</i>

15.2.2.9 De temporale relativsætninger og *cuando*

Restriktive relativsætninger med temporal reference indledes af *en que* eller blot *que*:

<i>Lejos y cerca están los días en que el joven concertista de guitarra Ernesto Mayhuire inició su carrera de músico</i> (Rep)	fjernt og dog tæt på er de dage hvor den unge koncertguitarist Ernesto Mayhuire påbegyndte sin musikkarriere
<i>no sólo no sabía la hora, tampoco el día que era ni el lugar donde estaba</i> (Muñ 45)	det var ikke kun klokken jeg ikke vidste, men heller ikke hvilken dag det var eller hvilket sted jeg var

Når *época* eller *momento* er korrelat, skal vi bruge *en que*.

<i>Inma había apartado los labios justo en el momento en que yo iba a besárselos, de modo que los míos se entreabrieron estúpidamente en el aire</i> (Muñ 21)	Inma havde fjernet læberne netop i det øjeblik jeg skulle til at kysse hende, så mine åbnedes dumt i luften
---	---

Cuando indleder overvejende adverbielle bisætninger, men kan også indlede en parentetisk relativsætning, aldrig en restriktiv:

<i>Aquella noche, cuando volvíamos a casa</i>	Den aften, da vi var på vej hjem, sagde
[...] <i>Funes [...], me dijo que...</i> (Muñ 24)	Funes at...
<i>Me dicen: "Esos años, cuando yo estaba allí, en la misma universidad había mitins</i> (Mog 20)	De fortæller: "De år, dengang jeg var der, var der [revolutionære] møder på selve universitetet

15.2.2.10 Sætningskløvning

At *kløve* en sætning vil sige at man v.h.a. verbet *ser* flytter et led frem i sætningen og derved fremhæver det. Sætningskløvning findes også på dansk, men i en oversættelsessituation kan man nemt overse at man har med en sætningskløvning at gøre. Sætningen *jeg købte bogen hos boghandleren i går* er neutral, men vi kan fremhæve såvel subjekt som objekt, tid eller sted: *det var mig der købte bogen - det var bogen jeg købte - det var i går jeg købte bogen - det var hos boghandleren jeg købte bogen*.

På spansk bruger man som sagt verbet *ser*, og det skal stå i samme form som det betydningsbærende verbum; dog kan *ser* stå i præsens selv om det andet verbum står i en anden tid, og eventuel konjunktivstyring når ikke altid længere end til *ser*.

Den vigtigste regel er nok at relativpronominet ikke kan være *que* alene. Vi skal bruge en af de *længere* indledere *el que, quien* (ikke *el cual*), eller de relative adverbier *como, cuando, donde*:

<i>Y he sido yo quien te ha matado, yo</i> (Sáb, 101)	Og det er mig der har dræbt dig, mig
<i>Ella es la que descubrió todo eso, pues. Ella es la que ha estado estudiando todas esas líneas</i> (Mog 34)	Det er hende der opdagede alt det. Det er hende der har undersøgt alle de linier
<i>Sí... Él fue el que trasladó al pueblo acá</i> (Mog 37)	Ja,.. Det var ham der flyttede landsbyen hertil
<i>Ahí fue donde proclamó San Martín en el balcón</i> (Mog 36).	Det var der, på den balkon, San Martin proklamerede [Perus uafhængighed]
<i>Fue así como se fundó el pueblo de Végueta</i> (Mog 37).	Det var sådan landsbyen Végueta blev grundlagt
<i>imaginaba que era a él, y no a Mario, a quien Nélica estaba esperando al pie de la estatua</i> (Muñ 79)	han forestillede sig at det var ham og ikke Mario Nélica ventede på ved foden af statuen

Grunden til at *que* ikke kan stå alene, er at der ikke er tale om en attributiv, men en uafhængig relativsætning, hvilket også fremgår af flere af eksemplerne; relativet står adskilt fra det der i andre tilfælde ligner et korrelat. Analysemæssigt regner vi det led der er mest determineret for subjekt, idet *ser* skal kongruere med dette. Relativsætningen er derfor i de fleste tilfælde subjektsprædikativ; i første eksempel er *yo* subjekt.

Ud fra reglen om at subjektet normalt er determineret må vi dog i nedenstående eksempel regne *novio* for prædikati v:

<i>novio es lo que le falta</i>	en kæreste er hvad hun mangler
---------------------------------	--------------------------------

I de tilfælde hvor det fremhævede led er et adverbium (*ahí, así, ayer* o.s.v.) kan man dog vanskeligt tale om et subjekt, men må betegne det som en subjektløs upersonlig konstruktion med to adverbialer. Kuhlmann Madsen (p. 98 ff.) har dog valgt at generalisere reglen om at relativsætningen er prædikativ, så han regner *aquí* for subjekt:

Aquí es donde pasó

Det er her det skete

Hvis det fremhævede led har præposition, skal den gentages (selv om det kan virke meget tungt):

Fue con Pedro con quien fui al cine

det var Pedro jeg gik i biografen med

1.2.2.10.1 Regional variation: *que* om tid, sted og måde

I Latinamerika er det ikke ualmindeligt at bruge *que* med reference til tid, sted og måde i sætningskløvninger:

Fue ese año que Esteban lo azató con la fusta delante de su padre (All, 34)

Det var det år (hvor/da) Esteban piskede ham med ridepisen foran hans far

15.3 Analyse af relativsætninger

Følgende analyser af relativsætninger skal først og fremmest tjene til at vise hvordan indledderne kan analyseres i forhold til hoved- og bisætning, hvorfor de øvrige sætningselementer kun i begrænset omfang analyseres på syntagmeniveau.

De mennesker der så mig, græd (Mog 3)						
	La	gente	que	me	veía	lloraba
F	Subjekt					Verbal
M	substantivsyntagme					finit
F	D	K	Attributiv			
M	art	subst	relativsætning			
F	Indleder/Subjekt			Verbal		
M	relativpronomen			v.s.		

den der havde en overordnet stilling, arbejdede ikke mere (Mog 45)

	el	que	tenía	un	cargo	ya	no	trabajaba
F	Subjekt					A	Verbal	
M	subst.s. (substantiveret relativsætning)					adv	v.s.	
F	D	Kerne				A	K	
M	art	relativsætning				adv	finit	
F		S	V	DO				
M	relativpronom- men		finit	subst.s.				

den pige jeg bor sammen med er peruaner

	la	chica	con	la	que	vivo	es	peruana
F	Subjekt					V	SP	
M	substantivsyntagme					finit	substantiv	
F	D	K	Attributiv					
M	art	subst	relativsætning					
F	Indleder/Adverbial					V		
M	præp.s.					finit		
F	Pr		Styr					
M	præp		relativsyntagme					
F	D		K					
M	art		relativpronomen					

Når præpositionen styres af faktorer udenfor relativsætningen kræves artiklen også af disse, og vi betegner da relativsætningen som determineret og analyserer determinativet fra først; med mindre relativpronomenet er *quien*, som jo ikke kan deles:

	jeg arbejder sammen med hende der er peruanaer					
	trabajo	con	la	que	es	peruana
F	Vs	Præpositionsubjekt				
M	finit	præpositionssyntagma				
F	Pr	Styrelse				
M	præp	substantivsyntagma				
F	D	Kerne				
M	art	relativsætning				
F	Indleder / S	V	SP			
M	relativpronomen	finit	adjektiv			